

Φαρμακοτεχνικά σκευάσματα του φυτού *Hypericum* .

Ναντίνα Μερκούρη, Μάρκος Φιλιάνος φαρμακοποιοί.

Η βιβλιογραφική έρευνα του ανωτέρω θέματος από τα πρώτα βήματα αυτής της διερεύνησης, επιβεβαίωσε την εμπειρία μας ότι οι περισσότερες φαρμακοτεχνικές μορφές απαιτούν την χρήση της νωπής και ανθισμένης δρόγης.

Αυτό είναι εφικτό μόνο κάποια εποχή του χρόνου στο τέλος της άνοιξης και την αρχή του καλοκαιριού .

Κατά συνέπεια πρέπει ο φαρμακοποιός που ενδιαφέρεται να παρασκευάσει μερικά από τα κατωτέρω σκευάσματα να προγραμματίσει τις εξόδους του όπου θα εντοπίσει και κατόπιν θα συλλέξει την νωπή ανθισμένη δρόγη σε ποσότητες ανάλογες με τις προβλεπόμενες ανάγκες του φαρμακείου του.

Συνάρτηση της ποσότητας που θα συλλεχθεί είναι και ο κατάλληλος εξοπλισμός σε δοχεία όπως και η προμήθεια των απαιτούμενων εκδόχων (ελαιόλαδο, αλκοόλη).

Θεωρούμε δεδομένη τη γνώση του φυτού από βοτανικής απόψεως και την ικανότητα ταυτοποίησης της δρόγης καθώς και τους κανόνες:

- καλής συγκομιδής (τμήμα του φυτού που πρέπει να συλλέξουμε, επιλέγουμε τα πιο εύρωστα μέρη του φυτού με τις καλύτερες καιρικές συνθήκες κλπ.)

- καλής ξήρανσης (σε σκιερό και καλά αεριζόμενο χώρο)

- συντήρησης (σε δροσερό καλά αεριζόμενο σκοτεινό χώρο)

Κατά την συλλογή θα παρατηρήσουμε ότι το φυτό αφήνει στα δάκτυλα χρώμα καφέ, μία οσμή ρητινώδη και ένα αίσθημα κολλώδους ουσίας και ότι τα φύλλα είναι γεμάτα διαφανείς μικροσκοπικές κύστες από ρητίνη χαρακτηριστικής οσμής.

Στην εργασία αυτή δεν δίδονται ιδιαίτερες ή εκτεταμένες πληροφορίες σχετικά με τις ενδείξεις του κάθε σκευάσματος. Αυτές αναφέρθησαν από άλλους ομιλητές.

Κόνις (Pulver)

Παρασκευάζεται κατά την βιβλιογραφία όπως και η κόνις των φύλλων πορτοκαλιάς με ξήρανση στον κλίβανο και σύνθλιψη (Contusion) σε μεταλλικό γουδί. Στην συνέχεια κοσκινίζεται από μεταξωτό κόσκινο.

Η κόνις είναι δυνατό να τεμαχισθεί με ηλεκτρική συσκευή τύπου μπλέντερ και να εισαχθεί σε καψάκια.

Δόση 300mg εφ'άπαξ ή 2-4g ημερησίως.

(Aide mémoire de pharmacie, Vademecum de pharmacie Eusèbe Ferrand, Paris 1873)

Έγχυμα (Infusio)

Η έγχυση (Infusio) είναι μέθοδος εκχύλισης που επιτυγχάνεται με ζέον υγρό (νερό) και αφήνεται μέχρι να κρυώσει για να παραλάβουμε τα διαλυτά συστατικά της δρόγης αυτής. Η έγχυση χρησιμοποιείται σε δρόγες με ευπαθείς ιστούς που περιέχουν πτητικά συστατικά (αρωματικά) ή συστατικά που αλλοιώνονται με τον παρατεταμένο βρασμό.

Εντός καταλλήλου δοχείου τίθεται η προς εκχύλιση δρόγη/ες και επί αυτών επιχύνεται ποσότητα ζέοντος υγρού (νερό). Το δοχείο καλύπτεται και αφήνεται ορισμένο χρόνο. Ακολούθως διηθείται από κατάλληλο ιθμό. Τα δοχεία πρέπει να είναι από πορσελάνη ή γυαλί και να πωματίζονται καλά. Συχνά προτιμούμε δοχεία με παχιά τοιχώματα για παρατεταμένη έγχυση, ο δε χρόνος εξαρτάται από την δρόγη. Τα εγχύματα παρέχονται πάντοτε πρόσφατα και δεν διατηρούνται πέραν των 24 ωρών.

(Φαρμακοποιία, Φαρμακοτεχνία, Ε. Εμμανουήλ Αθήνα 1931)

1. Ένα έως δύο κοχλιάρια του τσαγιού (ένα κοχλιάριο τσαγιού = περίπου 1,8g) λεπτά κομμένης δρόγης εμβρέχονται με βραστό νερό (150ml) για περίπου 10 λεπτά. Κατόπιν διηθούνται και λαμβάνονται 1-2 φλιτζάνια ημερησίως από πρόσφατα παρασκευασθέν έγχυμα 1 φλιτζάνι το πρωί και ένα το βράδυ. Η διάρκεια χρήσης: για να υπάρξει αποτέλεσμα γίνεται χρήση για μερικές εβδομάδες ή μήνες. Προσοχή στη φωτοευαισθησία.

(Herbal Drugs and pharmaceuticals Max Wichtl σελ 274-275 Medpharm-Scientific Publishers)

2. Σε αναλογία 15 μέρη στα 1000 μέρη νερού χρησιμοποιείται από του στόματος σαν αντισπασμωδικό και αντιδιαρροϊκό .
(Dorvault, L' officine, 23 ed. Vigot, Paris)

3. Σε αναλογία 15-30g ανθισμένες κορυφές για ένα λίτρο νερό. Να λαμβάνεται 3-4 φλιτζάνια την ημέρα (για τα παιδιά αραιώνουμε ανάλογα με την ηλικία)

(Phytothérapie J.Valnet ,σελ 547-8, Maloine, Paris 1983)

4. Μείγμα εγχύματος για την βρογχίτιδα, το άσθμα, την κυστίτιδα:

Millepertuis (=Hypericum)

Lierre terrestre (=Glechoma hederacea)

Racine d'aunée (=Inula helenium)(ή αφέψημα)

Ανά ίσα μέρη μία κουταλιά του γλυκού σε 1 φλιτζάνι βραστό νερό. Να παραμείνει για 10 λεπτά. Λαμβάνονται 3 φλιτζάνια ημερησίως πριν ή μεταξύ των γευμάτων. (Phytothérapie, J.Valnet ,σελ 547-8, Maloine,Paris 1983)

Αφέψημα (Decoctum)

Για λοσιόν και επιθέματα (fomentations) 50g ξηρής δρόγης για 1 λίτρο νερό.

(Le livre des plantes médicinales et vénéneuses de France, P.Fournier, Tome 3, σελ 26-31, Paris 1948)

Έλαια , Olea, Huiles

Τα ιατρικά έλαια είναι διαλύματα φαρμάκων σε έλαια για εσωτερική ή εξωτερική χρήση. Παρασκευάζονται δια διαλύσεως μείξεως ή κατεργασίας εν θερμώ ή ψυχρώ των φαρμάκων εντός ελαίου ελαιών, αμυγδαλέλαιου, μηκωνελαίου κλπ. Ονομάζονται και ελαιόλυτα (Οιέολές, Ειέολές). Συνήθως παρασκευάζεται με έλαιο ελαιών καθαρισμένο και αποστειρωμένο. Οι φαρμακευτικές ουσίες προς παρασκευή αυτών είναι χημικά προϊόντα, νωπές ή ξηρές δρόγες και ο τρόπος παρασκευής είναι η εμβροχή, ή θερμοεμβροχή προκειμένου περί ξηρών δρογών, ο βρασμός προκειμένου περί νωπών δρογών (δια της θερμάνσεως εκδιώκεται το νερό που υπάρχει σε αυτές) και με απλή διάλυση προκειμένου περί χημικών ουσιών. Είναι σκευάσματα που αλλοιώνονται εύκολα , ταγγίζουν στον αέρα, καθίστανται όξινα και θολά. Φυλάσσονται μακράν του φωτός σε γυάλινα δοχεία. Σύνθετα ιατρικά έλαια ονομάζονται βάλαμα (Balsamum).

(Φαρμακοποιία, Φαρμακοτεχνία, Ε. Εμμανουήλ Αθήνα 1931,σελ 506)

1. Παρασκευάζουμε δια κατεργασίας (Digestion) στο υδατόλουτρο σε αναλογία 1 μέρος ξηρής δρόγης με 10 μέρη λάδι ελιάς για 2 ώρες. Λαμβάνεται ένα έλαιο χρωματισμένο κίτρινο που περιέχει ένα μέρος του αιθερίου ελαίου και άλλα μη πτητικά συστατικά. Είναι λαϊκό φάρμακο στην Ελβετία και την κεντρική Ευρώπη για την επούλωση πληγών και ιδιαίτερα των εγκαυμάτων.

(Dorvault, L' officine, 23 ed. Vigot, Paris)

2. Έλαιον για εξωτερική χρήση:

Νωπές ανθισμένες κορυφές υπερικού	500g
Έλαιο ελαιών	1litre
Λευκός οίνος	500g

Εμβροχή επί 5 ημέρες, Θέρμανση στο υδατόλουτρο μέχρι εξάτμισης του οίνου. Έκθλιψη ,διήθηση.

Χρήση: Εμβροχή γαζών για επιθέματα σε πληγές, εγκαύματα και έλκη. Σε εντριβές για νευραλγίες ρευματικού τύπου. (Ο Leclerc συμβουλεύει να συντηρούμε αυτό το έλαιο σε μικρά φιαλίδια των 20g για να αποφεύγονται οι αλλοιώσεις από τα επανειλημμένα ανοίγματα της μεγάλης φιάλης. Phytothérapie J.Valnet ,σελ 547-8, Maloine,Paris 1983)

3. Παρασκευάζουμε δια εμβροχής σε αναλογία 1 μέρος ανθισμένων κορυφών με 10 μέρη λάδι ελιάς. Το βάζο τοποθετείται στον ήλιο και λαμβάνει ερυθρό χρωματισμό. Για εγκαύματα και τραύματα σαν επουλωτικό, σε εντριβές αλλά και για εσωτερική χρήση.

Βάμματα (Tincturae)

Τα βάμματα εισήχθησαν στην θεραπευτική από την εποχή του Παράκελσου (1500) είναι υγρά που λαμβάνονται εν ψυχρώ κυρίως εξ αλκοόλης και ξηρών φυτικών, σπανιότερα ζωικών ή χημικών ουσιών με κάποια διαλυτική μέθοδο. Η σύσταση του βάμματος δεν είναι απλή. Τα κατεργάσματα των δρογών παρέχουν διαλύματα διαφόρου περιεκτικότητας σε δραστικά συστατικά ανάλογα με τον βαθμό της χρησιμοποιούμενης αλκοόλης, την αναλογία και την ποιότητα της δρόγης. Έχουμε ανάλογα με τον αριθμό των δρογών απλά βάμματα από μία δρόγη και σύνθετα βάμματα από περισσότερες δρόγες.

Ο βαθμός της αλκοόλης εξαρτάται από τα συστατικά που μας ενδιαφέρουν και περιέχονται στην δρόγη. Η αναλογία δρόγης προς αλκοόλη ποικίλει 1:10, 1:20,1:5.

Στην περίπτωση μας ακολουθείται η μέθοδος της εμβροχής .Η αδρομερής ξηρή δρόγη κατεργάζεται εντός δοχείων επί 10 ημέρες με αλκοόλη 60 βαθμών σε αναλογία 1:5 και αναταράσσεται συχνά. Στην συνέχεια το μείγμα εκθλίβεται και διηθείται.

Τα βάμματα των νωπών δρογών ονομάζονται και alcoholaturae,alcoholatures. Εισήχθησαν στην φαρμακευτική περί το 1830 και συνήθως χρησιμοποιούνται στην ομοιοπαθητική θεραπευτική ως μητρικά βάμματα.

Αλλοιώσεις Τα βάμματα λόγω οξειδώσεως των συστατικών αλλάζουν σύσταση και χρώμα. Το βάμμα του υπερικού μετά πάροδο μερικών μηνών γίνεται από κεραμέρυθρο που είναι κατά την παρασκευή του σε φαιοπράσινο.

1. Βάμμα

Υπερικού 1μέρος

Αλκοόλης 5μέρη

Εμβροχή για 10-15 ημέρες Δοσολογία 5 σταγόνες σε τσάι. (Le livre des plantes médicinales et vénéneuses de France P.Fournier Tome 3, σελ 26-31, Paris 1948)

2. Βάμμα από ροώδες εκχύλισμα.

Ροώδους εκχυλίσματος 20g

Αλκοόλης 25 βαθμών 80g

Δόση: 5-10g.

(Pianta medicinali Benigni Etc Milano 1964)

3. Βάμμα για ομοιοπαθητική χρήση σύμφωνα με την Γαλλική Φαρμακοποιία (Hypericum perforatum pour préparations homéopathique) Στέλεχος για την Παρασκευή των ομοιοπαθητικών διαλυμάτων είναι το μητρικό βάμμα του Hypericum perforatum που παρασκευάζεται με αλκοόλη 65% V/V από ολόκληρο το νωπό και ανθισμένο φυτό με την γενική τεχνική παρασκευής των μητρικών βαμμάτων 1:5. Είναι ένα υγρό χρώματος βαθέως ερυθρού με οσμή χαρακτηριστική, ασθενή και γεύση ελαφρά πικρή.

4. Βάμμα για ομοιοπαθητική χρήση σύμφωνα με την ομοιοπαθητική φαρμακοποιία: Pharmacopoea homoeopathica polyglotta Dr.W.Schwabe.1879

Το βάμμα παρασκευάζεται σύμφωνα με την παράγραφο 3 από νωπά ανθισμένα φυτά. Πρόκειται για την μονογραφία που περιγράφει ο Hahnemann, 2 edition Materia medica pura υπό το φάρμακο Scilla. Ζυγίζουμε το φυτό αφού το μετατρέψουμε σε λεπτό πολτό. Λαμβάνουμε ποσότητα αλκοόλης διπλάσια από την ποσότητα της δρόγης. Από την ποσότητα αυτή της αλκοόλης λαμβάνουμε το 1/6 και το προσθέτουμε στον πολτό της δρόγης, αναδεύουμε ζωηρά. Στην συνέχεια προσθέτουμε την υπόλοιπη αλκοόλη και αναμιγνύουμε. Τοποθετούμε το μείγμα σε ένα δοχείο για 8 ημέρες σε τόπο δροσερό και σκοτεινό. Στην συνέχεια αποχύνουμε εκθλίβουμε και διηθούμε. Από αυτό το βάμμα με διαδοχικές αραιώσεις και δυναμοποιήσεις παρασκευάζουμε τα ομοιοπαθητικά φάρμακα:

Κατά την εκατοστιαία κλίμακα:

6 σταγόνες βάμμα + 94 σταγόνες αλκοόλη + νερό λαμβάνουμε 1CH

10 σταγόνες 1CH διαλύματος + 99 σταγόνες αλκοόλης δίδει 2CH

10 σταγόνες 2CH διαλύματος + 99 σταγόνες αλκοόλης δίδει 3CH κλπ.

Κατά την δεκατιαία κλίμακα

60 σταγόνες βάμμα + 40 σταγόνες αλκοόλη + νερό λαμβάνουμε 1X

10 σταγόνες 1X διαλύματος + 90 σταγόνες αλκοόλης δίδει 2X

10 σταγόνες 2X διαλύματος + 90 σταγόνες αλκοόλης δίδει 3X κλπ.

Από τα προκύπτοντα διαλύματα εμποτίζουμε γαλακτοσάκχαρο η granules ή globules για την παρασκευή δόσεων, καψάκια κλπ.

5. Βάμμα *Hypericum perforatum* κατά την Γερμανική Ομοιοπαθητική φαρμακοποιία (German Homoeopathic Pharmacopoeia ,1-3 supplements 1978) από την αγγλική μετάφραση.

Το μητρικό βάμμα *Hypericum perforatum* παρασκευάζεται σύμφωνα με την παράγραφο 3^α της μεθόδου παρασκευής δρογών που περιέχουν έλαια ή ρητίνες ή λιγότερο από 60% υγρασία.. Σύμφωνα με την μέθοδο το λαμβανόμενο βάμμα περιέχει 60% περίπου αλκοόλη. Το φυτό τεμαχίζεται σε μικρά τεμάχια. Ένα δείγμα χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της % απώλειας βάρους κατά την ξήρανση. Στο τεμαχισμένο φυτό προστίθεται αμέσως ποσότητα αλκοόλης 86% τουλάχιστον το ήμισυ του βάρους του φυτού. Ακολουθεί φύλαξη σε θερμοκρασία κάτω των 20°.

Υπολογισμός του συνολικού ποσού σε kg της απαιτούμενης αλκοόλης 86% σύμφωνα με τον τύπο.

$$E=2 \cdot M \cdot D / 100$$

M= Βάρος της δρόγης σε Kg

D=απώλεια κατά την ξήρανση %

Αφαιρούμε από το ποσό το οποίο θα βρούμε την ποσότητα της αλκοόλης που ήδη χρησιμοποιήσαμε και προσθέτουμε το τελικό ποσό στο μείγμα της δρόγης και της αλκοόλης.

Αφήνουμε το μείγμα να παραμείνει , το ολιγότερο 10ημέρες σε θερμοκρασία όχι άνω των 20°, ανακινούμε επανειλημμένα και ακολουθεί έκθλιψη και διήθηση.

6. Βάμμα *Hypericum perforatum* Rh κατά την Γερμανική Ομοιοπαθητική φαρμακοποιία (German Homoeopathic Pharmacopoeia 1-3 supplements 1978) από την αγγλική μετάφραση. Τα φυτά τεμαχίζονται λαμβάνεται ο χυμός, δεν προστίθεται καθόλου αλκοόλη. Ο χυμός αφήνεται να ζυμωθεί σε ένα κύκλο (Rh = Rhythm) μεταβαλλόμενης θερμοκρασίας 37° το πρωί και 4° το βράδυ. Όταν τελειώσει η ζύμωση ακολουθούν δεκαεπτά αραιώσεις με αποσταγμένο ενέσιμο νερό, μεταφορά του διαλύματος σε φιαλίδια των 20ml και θέρμανση στους 70° για 1 ώρα επί 3 ημέρες. Στην Ελλάδα δεν χρησιμοποιούνται.

7. Tinctura balsamica = Tinctura benzoes composite=Balsamum commendatoris=Balsamum hierosolymitense= Balsamum traumaticum =Balsamum vulnerarium= Balsamum Friarii=

Beaume du commandeur de Pernes =B. Du chevalier St-Victor=B.des innocents κλπ.

Ρίζας αγγελικής	10g
Ανθισμένων κορυφών υπερικού	20g
Αλκοόλης 80%	720g

Μετά οκταήμερο εμβροχή και συχνή ανάδευση εκθλίβεται και διηθείται και εις το διήθημα προστίθενται

Αλόης	10g
Μύρρας	10g
Ολιβάνου	10g
Τολουταίου βαλσάμου (B.de Tolu)	60g
Βενζόης	60g

Εμβροχή επί 8 ημέρες έκθλιψη διήθηση. Παλαιότερα έχει χρησιμοποιηθεί εσωτερικά δυναμωτικό, επουλωτικό (vulnéraire), σήμερα μόνο εξωτερικά στην θεραπεία των πληγών

(Dorvault, L' officine, 23 ed. Vigot, Paris)

(Φαρμακοποιία, Φαρμακοτεχνία, Ε. Εμμανουήλ Αθήνα 1931, σελ 868)

Ροώδες εκχύλισμα

Υπερικού	1μέρος
Αλκοόλης 25%	1μέρος

2-4ml 3 φορές την ημέρα

Ξηρό εκχύλισμα

Αντιστοιχεί 5-7:1 και λαμβάνονται 300mg 3 φορές την ημέρα

Οίνος

30gr δόγης σε 1 λίτρο λευκό κρασί, 1 κρασοπότηρο με τα κυρίως γεύματα. (Le livre des plantes médicinales et vénéneuses de France P.Fournier Tome 3, σελ 26-31, Paris 1948)

Ηδύποτο Ratafia aperitif -digestif

30g ξηρών ανθέων υπερικού
½ λίτρο τσίπουρου
1 λεμόνι.

Αφήνουμε στον ήλιο για 15 μέρες διηθούμε και προσθέτουμε 60g ή περισσότερο ζάχαρη. (Le livre des plantes médicinales et vénéneuses de France, P.Fournier, Tome 3, σελ 26-31, Paris 1948)

Αντιδιαρροϊκό πότημα

Ροόδους εκχυλίσματος υπερικού	15g
Ροόδους εκχυλίσματος σαλικάριας	10g
Ροόδους εκχυλίσματος τορμεντίλλης	20g
Αρωματικού σιρόπιου	100g
Λάβδανον του Συδενχαμ	3g
Έγχυμα μελίσης	250g

Κατά κοχλιάρια της σούπας.

Μείγμα για την ακράτεια των ούρων

Υπερικό	2g
Αχιλλέα χιλιόφυλλος	2g
Μέλισσα ή φασκόμηλο	2g

Για ένα φλιτζάνι εγχύματος.

(Le livre des plantes médicinales et vénéneuses de France P.Fournier
Tome 3, σελ 26-31, Paris 1948)

Σιρόπι

Ροόδους εκχυλίσματος	5g
Απλού σιροπίου	95g

Κατά κοχλιάρια τη σούπας

(Piante medicinali Benigni Etc Milano 1964)

Δισκία Καψάκια

300-500mg με περιεκτικότητα 0,3% υπερικίνη μέχρι 3 ημερησίως

Κρέμες

Προσθήκη βάμματος ή ελαίου υπερικού σε βάση κρέμας σε αναλογία
5-10%

Τα ανωτέρω παρουσιάζονται μόνο για ιατρική ενημέρωση. Την ευθύνη της θεραπείας έχει μόνον ο θεράπων ιατρός που είναι υπεύθυνος και για την συνταγογράφηση. Διαβάζετε προσεκτικά τις ενδείξεις –συνέργειες-παρενέργειες και μην υπερβαίνετε την δόση που αναγράφει ο ιατρός.